

Marja Rämä

Valepotilas

Päiväkirjamerkintöjä suljetulta osastolta

VALEPOTILAS

VALEPOTILAS
PÄIVÄKIRJAMERKINTÖJÄ
SULJETULTA OSASTOLTA

MARJA RÄMÄ

Toinen painos

Valepotilas 2.1

Copyright © Marja Rämä

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-951-568-259-8

LUKIJALLE

Päiväkirjanomaiset merkinnät kertovat syrjäytymisen vaarassa olleen nuoren miehen kokemuksista kahdeksan kuukauden ajalta suuren mielisairaalan suljetulla osastolla. Ne kertovat kasvavasta ymmärryksestä erilaisiin ihmiskohtaloihin. Elämä osastolla avaa silmät näkemään toisenlaisen maailman, opettaa empatiaa ja hyväksymistä. Päiväkirjan merkintöjen takaa paljastuu ihminen, jolle kuukaudet sairaalassa muodostuivat kasvun paikaksi.

Olen kirjoittanut tämän kirjan valottamaan mielisairaalan toiminnan inhimillistä puolta ja kuvaamaan ruohonjuuritasolla tapahtuneita kontakteja.

Elämä osastoilla on sekä potilaille, että hoitajille tavallista arkipäivää, ilman kauhutarinoita ja sensaatiohakuisuutta.

Alapitkän Koskiniemessä 30.8.2017

Marja Rämä

PAVEL – MUISTOSI ELÄÄ!

1.

Viisas, vanha isoäitini varoitteli minua, viisitoistakesäistä tyttärensä poikaa uusista kavereistani ja sanoi, ettei minulle kunnian kukko laulaisi, jos alkaisin pyöriä tämän, kaupunkiin syntyneen nuorisojengin kanssa. En tietenkään kuunnellut häntä. Rippikoulussa kesällä pappi oli painottanut, että olimme kaikki nyt aikuisien kirjoissa ja saisimme pitkälti päättää omista asioistamme. Isoäiti pillastui tästä ja kysyi, haluanko olla niin itsenäinen, että muuttaisin asumaankin, minne haluaisin ja hankkisin elantoni omin nokkini. En sitten halunnutkaan olla aivan niin itsenäinen

Jengi veti kuitenkin minua puoleensa. Koulunkäynti lakkasi kiinnostamasta ja kokeiluperuskoulun jälkeen en painostukseltaan huolimatta halunnut pyrkiä lukioon. Minua odottivat kokonaan toisenlaiset kuviot. Kahdeksankymmentäluvun alku näytti tuovan monia mahdollisuuksia, jotka kuitenkin osoittautuivat minulle miinusmerkkisiksi. Joka puolelta tuli pettymyksiä. Jengin pikkurötöksillä saamat tuotot eivät taskun pohjia paljoa lämmittäneet. Pikkurikollisilla ei ollut aivokapasiteettia minkäänlaisiin isompiin keikkoihin.

Koulun jälkeiset vuodet olivatkin kovia aikoja. Vailla ammatia en päässyt minkäänlaisiin kunnon hommiin, vaikka olisin

mielestäni ollut pätevä työhön, jos toiseenkin. Tuttu rakennusmestarikaan ei ottanut minua kesätöihin, edes siivoushommiin. Onneksi isoäiti antoi asua luonaan ja huolehti minusta rakastavasti, niin kuin oli tehnyt lapsuudestani asti.

Menin sitten vapaaehtoisena armeijaan täytettyäni seitsemäntoista vuotta. Jos olisin päässyt aliupseerikouluun, olisi elämäni suunta mahdollisesti kääntynyt uusille urille. Olin kuitenkin nuorin yksikössäni ja muut olivat jo ammattimiehiä aloillaan. Minun edelleni meni kansakoulunopettaja. Olin osoittanut johtajuuden merkkejä aloksaikanani, mutta opettajaa ei voitu siivuttaa hänen statuksensa takia. Minä olin liian nuori, eikä minulla ollut minkäänlaista yhteiskunnallista asemaa. Siinä oli tienhaara ja kulkuni suuntautui sivutielle. Olin pettynyt ja kapi-noin monin tavoin tällaista järjestelmää vastaan. Minusta olisi tullut hyvä sotilas. Opettaja meni opettamaan.

2.

Joku voisi sanoa, että minulla on kriminelli luonne. Ajauduin taas jengiläisten pariin ja opin herkästi näkemään kavereitteni heikot luonteenpiirteet. Siitä oli apua, kun piti valita lähimmät ja luotettavimmat yhteistyökaverit. Opin ennakoimaan tilanteita ja tiesin, kuka oli heikoin lenkki silloin, kun kysyttiin kestävyyttä ja pinnaa. Sitä tarvittiin, kun poliisi astui kuvaan ja alkoi kuulustella jengin jäseniä, milloin mistäkin paikkakunnalla sattuneesta varkaudesta, murrosta tai kavalluksesta.

Vaikka en tiennyt tarkemmin kaikista alueella tapahtuneista rikoksista, minulla oli selvä käsitys, ketkä olivat olleet asialla, kun kuulin, miten keikka oli tehty. Me emme vasikoineet poliisille toisistamme.

Joukossamme oli yksi hyvin koulutettu, hyvästä perheestä lähtöisin ja arvostusta nauttiva jäsen. Häntä ei koskaan kukaan osannut epäillä. Häntä ei milloinkaan kuulusteltu, eikä hänestä laulettu muiden jäädessä kiinni. Luulen, että hänelle kuuluminen joukkoomme oli pelkästään halua saada tuntee jännitystä ja nauttia kaksoiselämästään. Hän osallistui kuitenkin luotettavasti keikkoihimme ja sai osansa saaliista. Hän oli meistä vanhin ja tavallaan johtaja. Ei hän kovin kauan osallistunut keikkoihimme

vaan, lähti opiskelemaan yliopistoon estetiikkaa! En enää tavan-
nut häntä ja kuulin hänen siirtyneen taiteellisiin piireihin.

Tosin meidän jengimme keikkasaaliit olivat säälistävän vähäi-
siä ja vain pieniä harmeja kohteilleen tuottaneita. Eikä meillä ol-
lut minkäänlaista organisaatiota varastetun tavarahan eteenpäin
saattamiseksi. Ne jäivät yleensä pyörimään omiin taskuihin. Tie-
sin kaupungissa olevan kovempien konnien porukan, jonka mu-
kaan olisin voinut päästä, mutta jokin jarrutteli halujani hakeu-
tua siihen lafkaan.

Sitten yksi jengistäni jäi kiinni. Hän oli tehnyt murron yön
hiljaisuudessa urheiluvälinekauppaan yksinään ja jäänyt pai-
kalle turhan pitkäksi ajaksi. Paikallinen yövartija oli huomannut
hänet liikkeen sisällä ja hälyttänyt poliisin. Tämä oli jengin jä-
seneltä tosi tyhmä yritys.

Koska kaverilla oli ennestään petostuomio ja todistettavia
osallisuuksia muihinkin pieniin murtoihin, tämä teko vei hänet
istumaan kuudeksi kuukaudeksi Lääninvankilaan. Hänet rekis-
teröitiin taparikolliseksi. Se pani minut miettimään tuota nimi-
kettä.

Tässä vaiheessa pyrin irtautumaan porukasta ja onnistuin vä-
hitellen pysymään syrjässä. Tämä kuitenkin herätti jengin jäse-
nissä epäilyn minua kohtaan. Yhteistuumin he päättelivät, että
minä olin se vasikka, joka oli ilmiantanut urheilukauppaan mur-
tautuneen. Alkoi tulla uhkauksia puhelimella ja jopa isoäitini
uhattiin hakata. Turha minun oli yrittää puolustautua – minut oli
vasikaksi leimattu. Olin pakotettu kulkemaan varoen ja sivuka-
tuja vältellen. Piti vilkuilla taakseen ja pitää nyrkkirautaa tas-
kussa. Olin nyt yksinäinen susi – laumasta karkotettu.

Sukulaiseni oli töissä vankimielisairaалassa ja yksi serkku Pohjois-Suomessa, isossa mielisairaалassa. Olin kuullut hänen olevan ”piirillä” hoitajana. Tästä sain ajatuksen lähteä lähellä olevan mielisairaalan poliklinikalle, muka itsemurhaa hautoneena ja masentuneena apua hakemaan. Olin ihan oikeasti pe-loissani. En pelännyt henkeni puolesta, mutta ajatus pahemman-puoleisesta selkäsaunasta ja ruhjoutuneista kasvoista ei suuremmin ilahduttanut. Sain myötätuntoa osakseni ja poliklinikan naislääkäri alkoi kallistua lyhyen sairaalahoidon kannalle.

Toki minun vainoamisajatuksiani pyrittiin selvittämään, olivatko ne mahdollisesti masennuksen mukanaan tuomaa luulot-telua. En kiistänyt sitä, mutta sanoin tunteneeni, kuinka minua pidettiin silmällä ja seurattiin kaduilla. Jätin kertomatta rikollis-taustastani, ja rikostovereideni oikeista uhkauksista. Lopulta mi-nua varmaan uskottiin, sillä minut saateltiin poliklinikalta sai-raalan puolelle.

3.

Osasto, jonne minut sijoitettiin, ei vastannut mielikuviani hullujenhuoneesta. Tilat olivat kodikkaat, vastaanotto ystävällistä, eikä yhtään hullulta näyttävää potilasta ollut näkyvissä. Mikään ei viitannut näkemäni elokuvan – Yksi lensi yli käenpesän – tunnelmiin.

Sain vaatekaapin ja siihen avaimen ja kahden hengen huoneesta oman punkan, puhtaine petivaatteineen. Yritin olla näytämättä, kuinka iloinen näistä olin. Piti muistaa sairastavansa vakavaa masennusta ja naaman olisi oltava kuin verikoiralla. Paiskauduin sängyn päälle ja tunsin vajoavani kuin lämpöisiin villoihin.

Huonekaverini tuli ja esittäytyi kroonikoksi. Totesin hänelle olevani hänen vastakohtansa, joten hyvin tässä sitten tasapainoillaan. Kaveri oli hyväntuulinen ja alkoi esitelmöidä, kuinka mielisairaalassa tulee toimia. Hän kertoi olevansa varsinainen veteraani mitä hoitokertoihin tulee ja minua varmaan kymmenisen vuotta vanhempi. Hänellä oli vankka pystytukka ja arpiset kasvot. Hän toivoi pidempää hoitoa entisellä osastollaan ja arveli pääsevänsä tarkkailuajan jälkeen sinne. Ei hänkään kovin hullulta vaikuttanut. Olen tavannut monia sairaampia tyyppejä

vapaana kaupungin katuja tallaamassa. Heidän olin ajatellut olleen mielisairaalan hoidon tarpeessa. Monet vaeltelivat suuresti muista kulkijoista erottuen ja toiset joutuivat hyväksikäytetyiksi aina eläkepäivinä. Yleensä ihmiset välttelivät heitä.

Lääkäri oli nuori mies ja hänellä oli paljon kysymyksiä. Kerroin hänelle muunnettua totuutta voinnistani ja toivoin hänen uskovan. Huomasin olevani melkoinen näyttelijä ja taisin tehdä uskottavan vaikutuksen. Luulenpa, että isoäitini näyttelijän kyvyt olivat periytyneet minulle, hänhän oli ollut mukana monissa näytelmissä ja esiintynyt opereteissa solistina nuoruudessaan.

Lääkitystä tulisin saamaan ja se aloitettaisiin heti. Kuuntelin hänen selvitystään sen vaikutuksesta ja ajattelin, että tabletit olisi hyvä sylkäistä vessan pönttöön. Sitten säikähdin, kun sain kuulla sähköhoidon mahdollisuudestakin, jos lääkkeitä eivät ala vaikuttaa. Varmasti halusin parantua tableteilla ja vakuuttelin tarvitsevani ja uskovanani niistä saatavaan apuun alakulooni. Nyt siis ymmärsin, etten voisi rypeä masennuksen syövereissä pitkiä aikoja, vaan soveliaan ajan kuluessa alkaisi maailma näyttää valoisaammalta. Muistan minulle aloitetun lääkkeen olleen nimeltään Fontex, uusimpia masennuslääkkeitä. Sitä oli määrätty myös yhdelle nuorelle naiselle, joka valitti saavansa paniikkikohtauksia lääkkeen aloituksen jälkeen.

Kroonikolta tiedustelin, millaisia kokemuksia ja näkemyksiä hänellä oli lääkkeiden vaikuttavuudesta ja kuinka pian voisin alkaa odottaa parempaa oloa. Melkoinen määrä lääkkeiden nimiä hänellä olikin tiedossaan ja omakohtaisia kokemuksia omilta masennuskausiltaan. Sitten hän yllättäen paljasti sairastavansa myös mustasukkaisuutta ja se oli aiheuttanut hänelle parisuhteen

kariutumisia useiden naisten kanssa. En osannut sanoa tuohon mitään, olinhan ihan untuvikko näissä asioissa.

Koska en ollut pakkohoidossa, sain pian vapaasti käydä ulkoilemassa ja paras paikka oli sairaalan kanttiini. En ollut tavannut yhtään tutun näköistä naamaa, mutta vähitellen potilastovereiden kasvot alkoivat tulla tutuiksi. Parin viikon kuluttua näin kanttiinissa kaupunkilaisvierailijan, joka katseli minua jotenkin uteliaasti. Hän ei kuitenkaan tullut juttusilleni ja näin hän jäi minulle tuntemattomaksi. Näin hänen nousevan linja-autoon joidenkin kanttiinissa olleiden kanssa.

Minulla oli osastolla omahoitaja, aivan ihana, kaunis ja nuori erikoissairaanhoitaja. Rakastuin häneen oitis. En tietenkään saanut häneltä vastakaikua, mutta hänen empatiansa lämmitti sydäntäni. Hoitoon kuuluvien keskustelujen mukaisesti tapasin hoitajaani aina hänen työpäivinänsä säännöllisesti. Näitä keskusteluhetkiä odotin innokkaasti. Hoitajani kyseli ja johdatteli puheita haluamaansa suuntaan, mutta pysyin tiukasti linjalla, jonka olin valinnut ja pyrin flirttailemaan hänen kanssaan surullisen hahmon ritarin tapaan. Emme päässeet puuta pidemmälle. Hoitajani arveli, etten ollut parantumattomasti masentunut. Sanoin sen lohduttavan.

Olin tuudittautunut turvallisuuden tunteeseen ja toivoin saavani olla sairaalassa pitkään. Koska paranemiseni näytti pitkityvän, minut päätettiin siirtää jatkohoitoon toiselle osastolle. Siitä ei auttanut pullikoida vastaan, sillä ensisijaisesti kyseessä oli oma turvapaikkani, toivottavasti vielä moniksi viikoiksi eteenpäin. Onneksi pelko sähköhoidosta kaikkosi ja tilanteeni

kerroin kohentuvan hiljalleen. Tulin ajatelleeksi, että mahdollisuus sähköhoitoon olikin pelottelua. Yhtään tablettia en ollut nielaissut.

Vähäinen omaisuuteni muovikassissa marssin hoitajan perässä toiseen taloon ja ylimpään kerrokseen rappusia pitkin. Osastoja näkyi olevan sekä oikealla, että vasemmalla puolella välitasanteita.

4.

Uudella osastolla sopeuduin aika nopeasti joukkoon ja nyt näin myös erilaisia hulluuden muotoja ympärilläni. Pidin matalaa profiilia ja olin alkuun osaston hiljaisia. Tälläkin osastolla oli myös naispotilaita ja henkilökuntaa sekä nais- että miespuolista. Minun nimikkohoitajani oli nyt mies, jolla ei ollut suurta tarvetta keskustella kanssani ja se oli mielestäni ihan hyvä asia. Ei tarvinnut näytellä. Halusin sulautua joukkoon. Huonetoverikseni sain veteraanin, joka esittäytyi lääninmaanikoksi. Hän sanoi tottelevansa myös nimeä Pavel, koska se kuulosti mukavammalta, kuin Paavo tai Pave. Hän halusi erottua muista Paveista ja paviaaneista venäläiseen nimistöön kuuluvalla lempinimellä!

Aloin kiinnostua ihmisistä ympärilläni. Ilmoittauduin ulkoryörymään. Se ohjaajana oli vanhempi mies. Koska oli kesä, siivosimme nurmikoita ja käytäviä, kävimme sairaalan puutarhalla auttelemassa. Kaikenlaista puuhastelua löytyi. Kävimme myös uimassa ryhmän kanssa pienessä lammessa sairaalan ulkopuolella. Jotkut ryhmästä pelkäsivät pieniä oranssivatsaisia vesiliskoja, joita oli lammessa paljon.

Sairaala-alueella oli mukavia teitä lenkkeillä ja lampea paljon suurempi järvi rantasauoineen ja laitureineen. Kerran kävelylenkilläni rantatiellä, näin toisen, potilaaksi otaksumani miehen

Silmät avaava, tositarinoita sisältävä päiväkirjanomainen kertomus mielisairaalan suljetulta osastolta. Kirjan henkilöitä ei voi suoraan tunnistaa tekstistä, eikä heidän yhteyksiään kerrottuihin tapahtumiin.

Kirjan sanomasta voi päätellä, kuinka eri tavalla potilaat ja hoitohenkilökunta kokevat, tuntevat ja tulkitsevat itseään ja toisiaan.

Päiväkirjanomaiset merkinnät kuvaavat todellista elämää ja vuorovaikutusta potilaiden keskinäisissä suhteissa, samoin kuin hoitohenkilökunnan osuutta erilaisissa tilanteissa.

BoDTM
BOOKS on DEMAND